

ЕКОНОМІКА І УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

UDC 005.95/96

JEL classification: M14

DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2021.04.102>

Олексій ЛЮЛЬОВ,

доктор економічних наук,
завідувач кафедри маркетингу Сумського державного університету
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007 Україна,
e-mail: alex_lyulev@econ.sumdu.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4865-7306>

Тетяна ПІМОНЕНКО,

докторка економічних наук,
доцентка кафедри маркетингу Сумського державного університету
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007 Україна,
e-mail: tetyana_pimonenko@econ.sumdu.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6442-3684>

Євгенія ЗЯБІНА,

кандидатка економічних наук
фахівець кафедри маркетингу Сумського державного університету
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007 Україна,
e-mail: e.ziabina@econ.sumdu.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0832-7932>

Евелін Кума Осеї ОВУСУ,

аспірантка кафедри маркетингу Сумського державного університету,
вул. Р.-Корсакова, 2, м. Суми, 40007, Україна,
e-mail: osei.owusu@aspd.sumdu.edu.ua

Едвард ОВУСУ,

аспірант кафедри маркетингу Сумського державного університету, вул. Р.-
Корсакова, 2, м. Суми, 40007, Україна,
e-mail: edward.owusu@aspd.sumdu.edu.ua

© Олексій Люльов, Тетяна Пімоненко, Євгенія Зябіна, Евелін Кума Осеї Овусу, Едвард Овусу, 2021.

КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В УПРАВЛІННІ ТРУДОВИМИ РЕСУРСАМИ

Люльов О., Пімоненко Т., Зябіна Є., Овусу Е. К., Овусу Е. Корпоративна соціальна відповідальність в управлінні трудовими ресурсами. *Вісник економіки*. 2021. Вип. 4. С. 102–115. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2021.04.102>

Lyulyov, O., Pimonenko, T., Ziabina, Ye., Owusu E. K., Owusu E. (2021). Korporatyvna sotsialna vidpovidalnist v upravlinni trudovymy resursamy. [Corporate social responsibility in human resource management]. *Visnyk ekonomiky – Herald of Economics*, 4, 102–115. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2021.04.102>

Анотація

Вступ. Корпоративна соціальна відповідальність в управлінні трудовими ресурсами на сьогодні залишається дискусійною темою серед вітчизняних та закордонних науковців. Адже й досі не відомо загально прийнятого підходу до оцінювання рівня корпоративної соціальної відповідальності, а також емпіричного підтвердження взаємозв'язку між корпоративною соціальною відповідальністю та ефективністю управління трудовими ресурсами.

Метою дослідження є визначення місця корпоративної соціальної відповідальності в управлінні трудовими ресурсами як бізнес-орієнтованого підходу для підвищення ефективності функціонування підприємства з урахуванням основних принципів Цілей Сталого Розвитку.

Методи дослідження. Для аналізу публікаційної активності з досліджуваної тематики застосовано бенчмаркінг-інструменти Google Tools, вибірку даних згенеровано з наукометричної бази даних Scopus. Крім цього, для аналізу використано статистичні дані Державної служби статистики України та глобальної мережі UN Global Compact. Компаративний аналіз застосовано в процесі дослідження ключових показників, які впливають на рівень корпоративної соціальної відповідальності на мікро- та макрорівнях.

Результати. Отримані дані підтвердили гіпотезу про сильний щільний зв'язок між досліджуваними категоріями – корпоративна соціальна відповідальність та управління трудовими ресурсами. Це дало змогу зробити висновок про доцільність пошуку дієвих інструментів стимулювання впровадження принципів корпоративної соціальної відповідальності у діяльність підприємства. Результати дослідження свідчать, що це сприятиме досягненню індикативних Цілей Сталого Розвитку та формуванню нової корпоративної культури в країні.

Перспективи. Надалі доцільно проводити наукові дослідження щодо визначення коінтеграції між рівнями корпоративної соціальної відповідальності та ефективності управління трудовими ресурсами, а також формування та удосконалення методів оцінювання рівня ефективності корпоративної соціальної відповідальності в управлінні трудовими ресурсами.

Ключові слова: корпоративна соціальна відповідальність, управління трудовими ресурсами, цілі сталого розвитку, соціально відповідальний бізнес.

Формул: 0, рис.: 3, табл.: 2, бібл.: 33.

Lyulyov Oleksii,

Ds (Economics), Head of Department of Marketing,
Sumy State University, 2 Rymkogo-Korsakova st., 40007 Sumy, Ukraine,
e-mail: alex_lyulev@econ.sumdu.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4865-7306>

Pimonenko Tetyana,

Ds (Economics), Associate Professor of Department of Marketing,
Sumy State University, 2 Rymkogo-Korsakova st., 40007 Sumy, Ukraine,
e-mail: tetyana_pimonenko@econ.sumdu.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6442-3684>

Ziabina Yevheniia,

PhD (Economics), Specialist of Department of Marketing,
Sumy State University, 2 Rymkogo-Korsakova st., 40007 Sumy, Ukraine,
e-mail: e.ziabina@econ.sumdu.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0832-7932>

Osei Owusu Evelyn Kumah,

PhD student, Department of Marketing,
Sumy State University, 2 Rymkogo-Korsakova st., 40007 Sumy, Ukraine
e-mail: osei.owusu@aspd.sumdu.edu.ua

Edward Owusu,

PhD student, Department of Marketing,
Sumy State University, 2 Rymkogo-Korsakova st., 40007 Sumy, Ukraine
e-mail: edward.owusu@aspd.sumdu.edu.ua

CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY IN HUMAN RESOURCE MANAGEMENT

Abstract

Introduction. *Corporate social responsibility in human resource management today remains a topic of discussion among domestic and foreign scientists. After all, there are still no generally accepted methods for assessing the level of corporate social responsibility, as well as a proven relationship between corporate social responsibility and effective management of human resources.*

The aim of the study is to determine the place of corporate social responsibility in human resource management as a business-oriented approach to achieve high results in achieving the Sustainable Development Goals.

Research methods. *Google Tools were used to analyze the publication activity on the research topic and the data sample was generated from the scientometric database Scopus. Statistics from the State Statistics Service of Ukraine and the UN Global Compact*

were used. Comparative analysis was used in the study of key indicators that affect the level of corporate social responsibility at the micro and macro levels.

Results. The obtained data confirmed the hypothesis of a strong close relationship between the studied phenomena - corporate social responsibility and human resource management. This led to the conclusion that increasing the level of corporate social responsibility in human resource management will allow to more effectively implement the key Sustainable Development Goals and to form a new corporate culture in the country.

Perspectives. Requires further research into the level of the relationship between corporate social responsibility and human resource management, as well as the formation and improvement of methods for assessing the level of effectiveness of corporate social responsibility in human resource management.

Keywords: corporate social responsibility, human resources management, sustainable development goals, socially responsible business.

Formulas: 0, fig.: 3, tabl.: 2, bibl.: 33.

JEL classification: M14

Постановка проблеми. Незважаючи на велику кількість досліджень у сфері корпоративної соціальної відповідальності, детального вивчення взаємозв'язку між корпоративною соціальною відповідальністю та управлінням трудовими ресурсами в умовах пандемії та досягнень стратегічних Цілей Сталого Розвитку все ще немає.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню корпоративної соціальної відповідальності в управлінні трудовими ресурсами активну увагу приділяють як зарубіжні [20, 22], так і вітчизняні науковці [18, 23]. Так, вони розглядають основні аспекти розвитку корпоративної соціальної відповідальності в контексті впровадження екологічного управління на промислових підприємствах [27, 33]. Також активно досліджено питання впливу корпоративної соціальної відповідальності на фінансові показники компаній [2, 10, 13, 21].

На основі проведеного бібліометричного аналізу виявлено тринадцять кластерів, водночас кластер «інновації» й кластер «корпоративна соціальна відповідальність та екологічний менеджмент» [6] щільно пов'язані, що доводить неможливість ефективного впровадження корпоративної соціально-екологічної відповідальності без налагодженої системи імплементації інноваційних технологій на підприємстві [19, 26].

У дослідженнях [8, 12] встановлено, що корпоративна соціальна безвідповідальність є потужним фактором, який негативно впливає на лояльність споживачів та вартість бренду загалом. Наукова спільнота розглядає можливість позитивного впливу корпоративної соціальної відповідальності в управлінні трудовими ресурсами на імідж, корпоративну стійкість й репутацію компанії [1, 4, 31, 32]. Науковці розглянули вплив в умовах глобалізаційних процесів, заходів щодо впровадження корпоративної соціально-екологічної відповідальності на формування конкурентного потенціалу компанії [9, 11, 29, 30]. Низка вчених розглядають корпоративну соціальну відповідальність як невід'ємний інструмент у забезпеченні сталого розвитку як на рівні компаній, так і на рівні країн [5, 14, 15, 17, 28].

На основі систематизації наукових досліджень виявлено, що актуальними є аналіз розвитку корпоративної соціальної відповідальності в управлінні трудовими ресурсами [3, 7].

Метою дослідження є визначення місця корпоративної соціальної відповідальності в управлінні трудовими ресурсами як бізнес-орієнтованого підходу для підвищення ефективності діяльності підприємства з урахуванням принципів сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні корпоративна соціальна відповідальність в управлінні трудовими ресурсами – це один із бізнес-орієнтованих дієвих підходів, що дає змогу підвищити ефективність функціонування компанії та її інвестиційну привабливість. З метою детального дослідження взаємозв'язку корпоративної соціальної відповідальності й управління трудовими ресурсами проведено бібліометричний аналіз.

З використанням інструментарію Google Trends досліджено динаміку пошукових запитів у світі за ключовими термінами «Corporate social responsibility» та «Human resource management» у період з 2006–2020 рр. в категорії «Бізнес та промисловість». Дослідження виявило загалом 3397 запитів за ключовим терміном «Corporate social responsibility» та майже вдвічі більше – 6130 запитів за ключовим терміном «Human resource management» (рис. 1).

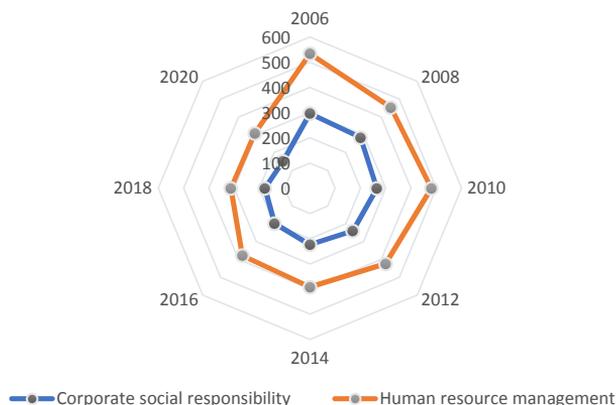

Рис. 1. Динаміка пошукових запитів у світі за ключовими термінами «Corporate social responsibility» та «Human resource management» протягом 2006–2020 рр.

Джерело: розроблено автором на основі даних Google Trends.

З огляду на отримані результати, які відображені на рис. 1, можемо зробити висновок щодо зростання рівня зацікавленості користувачів Інтернету щодо пошуку досліджуваних понять. Виявлено збіг трендів між визначеними пошуковими запитами.

Відповідно до отриманих результатів виявлено країни, у яких найвищий рівень зацікавленості Інтернет-користувачів у пошуку питань щодо корпоративної соціальної відповідальності, а саме: Італія, Іспанія, Франція, Колумбія, Данія, Швеція, Швейцарія, Австрія, Гонконг та інші.

У процесі бібліометричного аналізу за ключовими термінами «Corporate social responsibility» та «Human resource management» наукометричної бази Scopus було

виявлено країни-лідери за публікаційною активністю, зокрема США (45 публікацій), Іспанія (39 публікацій), Великобританія (32 публікації), Китай (30 публікацій) та інші, водночас від України – лише 2 публікації.

Для бібліометричного аналізу взаємозв'язку між категоріями «корпоративна соціальна відповідальність» та «управління трудовими ресурсами» використано дані наукометричних баз даних Scopus, на їх основі відібрано 353 наукові публікації за ключовими темами «Corporate social responsibility» та «Human resource management». Відповідні публікації датуються від 2005 р., зокрема варто звернути увагу на зростання публікаційної активності з 2008 р. (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка публікаційної активності за ключовими термінами «Corporate social responsibility» та «Human resource management» за 2008–2021 рр.

Рік	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021*
Кількість публікацій	10	10	21	15	15	15	24	15	23	32	36	43	42	52

*Примітка: дані станом на 1 серпня 2021 р.

Джерело: розроблено автором на основі даних наукометричної бази Scopus.

Станом на 1 серпня 2021 р. (52 публікації) зафіксовано пік публікаційної активності з окресленої проблематики, хоча звітний рік ще не закінчився. Це зумовлено насамперед актуальністю дослідження корпоративної соціальної відповідальності в управлінні трудовим ресурсами та реалізацією соціально відповідального бізнесу в світі.

Нині сфера бізнесу долучається до курсу підтримки та впровадження Цілей Сталого Розвитку. Зокрема, за даними глобальної мережі UN Global Compact [16], в середині 2021 р. вже 162 країни приєдналися до мережі Глобального договору, у т. ч. Україна. Водночас 14 351 компанія стала учасником мережі Глобального договору за ключовими Цілями Сталого Розвитку та презентовано 84 831 публічний звіт. Зокрема, 84 українські компанії стали учасниками відповідної мережі (рис. 2).

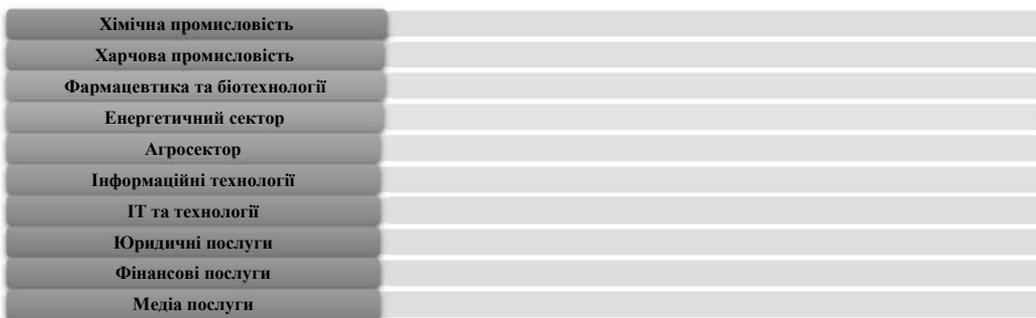

Рис. 2. Українські компанії за ключовими сферами діяльності, які є учасниками глобальної мережі UN Global Compact, 2021 рік

Джерело: розроблено автором на основі даних глобальної мережі UN Global Compact [16].

Згідно з рис. 2, активно розвивається корпоративна соціальна відповідальність в управлінні трудовими ресурсами саме у сферах медіа, ІТ, харчовій та хімічній промисловості. Необхідно зазначити, що активно долучаються заклади вищої освіти та громадські організації. Відповідні ініціативи сприяють розвитку політики корпоративної соціальної відповідальності не лише в бізнесі, а й в освіті. Це позитивно впливає на досягнення ключових таргетів Цілей Сталого Розвитку.

Результати узагальнення наукового доробку засвідчили, що наукова спільнота не прийняла єдиного уніфікованого підходу до оцінювання рівня корпоративної соціальної відповідальності. Зазначимо, що традиційно для аналізу рівня корпоративної соціальної відповідальності використовують такі показники (на рівні держави, регіону або підприємства), як:

- обсяг витрати на оплату праці;
- обсяг витрат на соціальні заходи;
- загальні витрати на розвиток інноваційної діяльності;
- обсяг залучених капітальних інвестицій;
- прибуток до оподаткування;
- обсяги податкових надходжень (табл. 2).

Таблиця 2

Показники господарської діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання, пов'язані з корпоративною соціальною відповідальністю, млн грн

Показники	Роки						
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Витрати на оплату праці суб'єктів господарювання	323135	303594,4	335832,6	405349,3	528275,8	675368,3	826164,3
	116404	108191	111315	88335,2	114505	148966	178445
Загальний обсяг витрат за напрямками інноваційної діяльності промислових підприємств	9562,6	7695,9	13813,7	23229,5	9117,5	12180,1	15276,7
Капітальні інвестиції	226271,1	187066,4	223245,9	297684,7	381513,7	494527,9	540434,4
Прибуток до оподаткування підприємств	115268,8	233624,7	387652,3	443012,1	593168,2	668893,5	869642,1
Податкові надходження	353968,1	367511,9	507635,9	650781,7	828158,8	986348,5	1070321,8

Джерело: розроблено автором на основі даних Державної служби статистики [24].

Згідно з табл. 2 простежуються позитивні тенденції зростання показників господарської діяльності в Україні за 2013–2019 рр. Результати компаративного аналізу засвідчили, що порівняно з 2013 р. у 2019 р. значення всіх показників зросли майже у 2-3 рази. Однак необхідно враховувати інфляційні процеси в країні та демографічну ситуацію (стосується витрат на оплату праці та витрат на соціальні

заходи). Загалом важко зробити висновок щодо рівня ефективності корпоративної соціальної відповідальності лише на основі лінійного аналізу показників господарської діяльності.

Зазначимо, що в дисертаційній роботі Є. Коваленка запропоновано методику розрахунку інтегрального індексу рівня ефективності управління корпоративною соціальною відповідальністю [25]. Основною особливістю цього методу є розрахунок інтегрального індексу рівня ефективності управління корпоративною соціальною відповідальністю за регіонами на основі 31-го показника господарської діяльності. В результаті цього науковець здійснив ранжування областей України за інтегральним рівнем корпоративної соціальної відповідальності (рис. 3).

Рис. 3. Ранжування регіонів України за інтегральним індексом рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю

Джерело: розроблено авторами на основі розрахунків [25].

Відповідно до результатів групування можна зробити висновок, що найбільша кількість областей (11 областей) з незадовільним станом управління корпоративною соціальною відповідальністю. Це свідчить, що рівень інтегрального індексу рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю становить від 0,4 до 0,2. Також необхідно виокремити області (Луганська, Чернівецька та Кіровоградська) з катастрофічним станом управління корпоративною соціальною відповідальністю. Це обумовлює необхідність розвитку та впровадження інноваційних технологій виробництва та управління на підприємствах відповідно до основних принципів корпоративної соціальної відповідальності.

Висновки. Отримані результати бібліометричного аналізу показує високий рівень зацікавленості в досліджуваній сфері як в Україні, так і в інших країнах світу. Ця динаміка вказує на актуальність та необхідність подальших наукових досліджень щодо вивчення сутності корпоративної соціальної відповідальності в управлінні трудовими ресурсами. З огляду на результати рівня інтегрального показника корпоративної відповідальності за регіонами України компанії та уряд загалом мають провести комплексну роботу для залучення додаткових інвестицій в країну та розвитку регіонів шляхом відбудови нових інноваційних підприємств.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямку. Надалі доцільно проводити наукові дослідження щодо визначення коінтеграції між рівнями корпоративної соціальної відповідальності та ефективності управління трудовими ресурсами, а також формування та удосконалення методів оцінювання рівня ефективності корпоративної соціальної відповідальності та виявлення напрямів підвищення ефективності управління трудовими ресурсами.

Фінансування. Публікація містить результати досліджень, проведених у рамках НДР, що профінансовані загальним фондом державного бюджету МОНУ (0121U100469, 0121U100468).

Література

1. Advantage, C. (2020). Corporate Social Responsibility. *CSR and Socially Responsible Investing Strategies in Transitioning and Emerging Economies*, 65.
2. Al-Khonain, S., Al-Adeem, K. (2020). Corporate Governance and Financial Reporting Quality: Preliminary Evidence from Saudi Arabia. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 4 (1), 109–116. DOI: [http://doi.org/10.21272/fmir.4\(1\).109-116.2020](http://doi.org/10.21272/fmir.4(1).109-116.2020)
3. Alkubaisy, A. (2020). Corporate Social Responsibility Practice in the Gulf Cooperation Council Countries amidst the COVID-19 Pandemic. *Business Ethics and Leadership*, 4 (4), 99–104. DOI: [https://doi.org/10.21272/bel.4\(4\).99-104.2020](https://doi.org/10.21272/bel.4(4).99-104.2020)
4. Balaraman, P. (2017). Qualitative Review of Ethics from Religion, Culture and Corporate Scandals. *SocioEconomic Challenges*, 1 (4), 82–94. DOI: [https://doi.org/10.21272sec.1\(4\).82-94.2017](https://doi.org/10.21272sec.1(4).82-94.2017)
5. Biewendt, M., Blaschke, F., Böhnert, A. (2020). An Evaluation Of Corporate Sustainability In Context Of The Jevons. *SocioEconomic Challenges*, 4 (3), 46–65. DOI: [https://doi.org/10.21272/sec.4\(3\).46-65.2020](https://doi.org/10.21272/sec.4(3).46-65.2020)
6. Bilan, Y. V., Pimonenko, T. V., Starchenko, L. V. Sustainable business models for innovation and success: Bibliometric analysis. *Paper presented at the E3S Web of Conferences*, 159. DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202015904037>
7. Buhaisi, I., Damagh Al Z. (2021). Corporate Governance And Its Effect On Professional Performance In Palestinian Private Universities, In Light Of Quality, Accreditation, And Classification Requirements. *SocioEconomic Challenges*, 5 (3), 51–60. DOI: [https://doi.org/10.21272/sec.5\(3\).51-60.2021](https://doi.org/10.21272/sec.5(3).51-60.2021)
8. Celma, D., Martínez-García, E., & Coenders, G. (2014). Corporate Social Responsibility in Human Resource Management: An analysis of common practices and their determinants in Spain *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 21 (2), 82–99.
9. Fadyeyeva, V. (2019). Corporate Social Responsibility as the Basis of Innovative Development of Modern Companies: Literature Review and Empirical Study from Ukraine. *Marketing and Management of Innovations*, 2, 52–61. DOI: <https://doi.org/10.21272/mmi.2019.2-05>
10. Hakobyan, N., Khachatryan, A., Vardanyan, N., Chortok, Y., & Starchenko, L. (2019). The Implementation of Corporate Social and Environmental Responsibility Practices into Competitive Strategy of the Company. *Marketing and Management of Innovations*, 2, 42–51. DOI: <https://doi.org/10.21272/mmi.2019.2-04>

11. Husnain, M., Syed, F, Akhtar, W., & Usman, M. (2020). Effects of Brand Hate on Brand Equity: The Role of Corporate Social Irresponsibility and Similar Competitor Offer. *Marketing and Management of Innovations*, 3, 75–86. <http://doi.org/10.21272/mmi.2020.3-06>
12. Khadidja, Z., Gachi, F. (2021). The integration of the corporate social responsibility (CSR) in the Algerian banks. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 5(3), 39–44. [https://doi.org/10.21272/fmir.5\(3\).39-44.2021](https://doi.org/10.21272/fmir.5(3).39-44.2021)
13. Kurian, G. A. (2021). Relevance of Social Responsibility in the Pandemic Era – An Indian Perspective. *Business Ethics and Leadership*, 5 (3), 79–86. [https://doi.org/10.21272/bel.5\(3\).79-86.2021](https://doi.org/10.21272/bel.5(3).79-86.2021)
14. Miller, A.D. (2020). A Hidden Danger to Our Children’s Classrooms within Educational Leadership & Peering Practices. *Business Ethics and Leadership*, 4(4), 28–55. [https://doi.org/10.21272/bel.4\(4\).28-55.2020](https://doi.org/10.21272/bel.4(4).28-55.2020)
15. Participants of the UN Global Compact – Ukraine. URL: <https://globalcompact.org.ua/>
16. Soudi, N. (2020). IT Knowledge Management: Extending Principals of CSR. *Marketing and Management of Innovations*, 1, 192–199. <http://doi.org/10.21272/mmi.2020.1-15>
17. Syhyda, L., Srovnalíková, P., & Onda, A. (2020). Estimation of quality of medical care. *Health Economics and Management Review*, 1(1), 93–105. <https://doi.org/10.21272/hem.2020.1-09>
18. Szostek, D. (2021). Innovations in Human Resource Management: Impact of Demographic Characteristics, Quality of Interpersonal Relationships on Counterproductive Work Behaviours. *Marketing and Management of Innovations*, 1, 11–20. <http://doi.org/10.21272/mmi.2021.1-01>
19. Tenytska, T., Myroshnychenko, Iu., & Lomia, K. (2020). Conflict management system in health care. *Health Economics and Management Review*, 1(2), 61–69. <https://doi.org/10.21272/hem.2020.2-07>
20. Tommaso, F. D., Gulinelli, A. (2019). Corporate Governance and Economic Performance: The Limit of Short Termism. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 3(4), 49–61. [http://doi.org/10.21272/fmir.3\(4\).49-61.2019](http://doi.org/10.21272/fmir.3(4).49-61.2019)
21. Voegtlin, C., & Greenwood, M. (2016). *Corporate social responsibility and human resource management: A systematic review and conceptual analysis*. *Human Resource Management Review*, 26(3), 181–197. doi:10.1016/j.hrmr.2015.12.003
22. Ziabina, Ye., Kwilinski, A. & Belik, T. (2021). HR management in private medical institutions. *Health Economics and Management Review*, 2 (1), 30–36. URL: <https://doi.org/10.21272/hem.2021.1-03>
23. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
24. Коваленко, Є. В. Організаційно-економічний механізм управління корпоративною соціальною відповідальністю. *Вісник СумДУ. Серія : Економіка*. 2016. № 3. С. 27–38.
25. Летуновська Н. Є. Роль соціальних інновацій у діяльності вітчизняних підприємств. *Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам’яті проф. Балацького О.*

- Ф., м. Суми, 24–26 квіт. 2013 р.; заг. ред. О. В. Прокопенко. Суми : СумДУ, 2013. Т. 2. С. 125–126.
26. Летуновська Н. Є. Управління ефективністю соціальної інфраструктури промислових підприємств у сучасних умовах. *Економічний вісник Донбасу*. 2014. № 1. С. 139–147.
27. Макаренко І. О., Бондар А. В., Гончаренко О. С., Єльнікова Ю. В., Євдокимова А. В., Жиглей І. В., ... & Шевчук В. О. (2020). Корпоративна соціально-екологічна відповідальність та партнерство стейкхолдерів задля сталого розвитку : моногр. ; за заг. ред. І. О. Макаренко. Суми : СумДУ, 2020. 260 с.
28. Пімоненко Т. В. Корпоративний сектор України: тенденції розвитку та особливості впливу на довкілля. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2011. № 1. С. 43–47.
29. Пімоненко Т. В., Чигрин О. Ю. Теоретико-прикладні аспекти мотивації екологічно орієнтованого корпоративного управління. *Соціально-економічна мотивація інноваційного розвитку регіону : моногр. ; за заг. ред. О. В. Прокопенко*. Суми: СумДУ, 2012. С. 480–492.
30. Сагер Л. Ю. Моделювання та оптимізація процесу управління внутрішніми комунікаціями підприємства: методичний підхід. *Науковий вісник УжНУ. Серія : Економіка*. 2017. № 2 (50). С. 218–222.
31. Сагер Л. Ю. Управління внутрішніми комунікаціями підприємств: теорія, методика, практика : моногр. Київ : Центр навчальної літератури, 2017. 196 с.
32. Чигрин О. Ю., Пімоненко Т. В. Еколого-економічні аспекти впровадження сучасних інструментів екополітики в корпоративному секторі. *Зб. наук. праць Національного університету державної податкової служби України*. 2011. № 1. С. 602–614.

References

1. Advantage, C. (2020). Corporate Social Responsibility. *CSR and Socially Responsible Investing Strategies in Transitioning and Emerging Economies*, 65 [in English].
2. Al-Khonain, S., Al-Adeem, K. (2020). Corporate Governance and Financial Reporting Quality: Preliminary Evidence from Saudi Arabia. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 4 (1), 109-116. DOI: [http://doi.org/10.21272/fmir.4\(1\).109-116.2020](http://doi.org/10.21272/fmir.4(1).109-116.2020) [in English].
3. Alkubaisy, A. (2020). Corporate Social Responsibility Practice in the Gulf Cooperation Council Countries amidst the COVID-19 Pandemic. *Business Ethics and Leadership*, 4 (4), 99-104. DOI: [https://doi.org/10.21272/bel.4\(4\).99-104.2020](https://doi.org/10.21272/bel.4(4).99-104.2020) [in English].
4. Balaraman, P. (2017). Qualitative Review of Ethics from Religion, Culture and Corporate Scandals. *SocioEconomic Challenges*, 1 (4), 82-94. DOI: [https://doi.org/10.21272/sec.1\(4\).82-94.2017](https://doi.org/10.21272/sec.1(4).82-94.2017) [in English].
5. Biewendt, M., Blaschke, F., Böhnert, A. (2020). An Evaluation Of Corporate Sustainability In Context Of The Jevons. *SocioEconomic Challenges*, 4 (3), 46-65. DOI: [https://doi.org/10.21272/sec.4\(3\).46-65.2020](https://doi.org/10.21272/sec.4(3).46-65.2020) [in English].

6. Bilan Y. V., Pimonenko T. V., Starchenko L. V. Sustainable business models for innovation and success : Bibliometric analysis. Paper presented at the E3S Web of Conferences, 159. DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202015904037> [in English].
7. Buhaisi, I., Damagh Al Z. (2021). Corporate Governance And Its Effect On Professional Performance In Palestinian Private Universities, In Light Of Quality, Accreditation, And Classification Requirements. *SocioEconomic Challenges*, 5 (3), 51-60. DOI: [https://doi.org/10.21272/sec.5\(3\).51-60.2021](https://doi.org/10.21272/sec.5(3).51-60.2021) [in English].
8. Celma, D., Martínez-García, E., & Coenders, G. (2014). Corporate social responsibility in human resource management: An analysis of common practices and their determinants in Spain. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 21 (2), 82-99 [in English].
9. Fadyeyeva, V. (2019). Corporate Social Responsibility as the Basis of Innovative Development of Modern Companies: Literature Review and Empirical Study from Ukraine. *Marketing and Management of Innovations*, 2, 52-61. DOI: <http://doi.org/10.21272/mmi.2019.2-05> [in English].
10. Hakobyan, N., Khachatryan, A., Vardanyan, N., Chortok, Y., & Starchenko, L. (2019). The Implementation of Corporate Social and Environmental Responsibility Practices into Competitive Strategy of the Company. *Marketing and Management of Innovations*, 2, 42-51. DOI: <http://doi.org/10.21272/mmi.2019.2-04> [in English].
11. Husnain, M., Syed, F, Akhtar, W., & Usman, M. (2020). Effects of Brand Hate on Brand Equity: The Role of Corporate Social Irresponsibility and Similar Competitor Offer. *Marketing and Management of Innovations*, 3, 75-86. DOI: <http://doi.org/10.21272/mmi.2020.3-06> [in English].
12. Khadidja, Z., Gachi, F. (2021). The integration of the corporate social responsibility (CSR) in the Algerian banks. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 5 (3), 39-44. DOI: [https://doi.org/10.21272/fmir.5\(3\).39-44.2021](https://doi.org/10.21272/fmir.5(3).39-44.2021) [in English].
13. Kurian, G.A. (2021). Relevance of Social Responsibility in the Pandemic Era – An Indian Perspective. *Business Ethics and Leadership*, 5 (3), 79-86. DOI: [https://doi.org/10.21272/bel.5\(3\).79-86.2021](https://doi.org/10.21272/bel.5(3).79-86.2021) [in English].
14. Miller, A.D. (2020). A Hidden Danger to Our Children’s Classrooms within Educational Leadership & Peering Practices. *Business Ethics and Leadership*, 4 (4), 28-55. DOI: [https://doi.org/10.21272/bel.4\(4\).28-55.2020](https://doi.org/10.21272/bel.4(4).28-55.2020) [in English].
15. Participants of the UN Global Compact – Ukraine. URL: <https://globalcompact.org.ua/> [in English].
16. Soudi, N. (2020). IT Knowledge Management: Extending Principals of CSR. *Marketing and Management of Innovations*, 1, 192-199. DOI: <http://doi.org/10.21272/mmi.2020.1-15> [in English].
17. Syhyda, L., Srovnalíková, P., & Onda, A. (2020). Estimation of quality of medical care. *Health Economics and Management Review*, 1 (1), 93-105. DOI: <https://doi.org/10.21272/hem.2020.1-09> [in English].
18. Szostek, D. (2021). Innovations in Human Resource Management: Impact of Demographic Characteristics, Quality of Interpersonal Relationships on Counterproductive Work Behaviours. *Marketing and Management of Innovations*, 1, 11-20. DOI: <http://doi.org/10.21272/mmi.2021.1-01> [in English].

19. Tenytska, T., Myroshnychenko, I., & Lomia, K. (2020). Conflict management system in health care. *Health Economics and Management Review*, 1 (2), 61-69. DOI: <https://doi.org/10.21272/hem.2020.2-07> [in English].
20. Tommaso, F. D., Gulinelli, A. (2019). Corporate Governance and Economic Performance: The Limit of Short Termism. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 3 (4), 49-61. DOI: [http://doi.org/10.21272/fmir.3\(4\).49-61.2019](http://doi.org/10.21272/fmir.3(4).49-61.2019) [in English].
21. Voegtlin, C., & Greenwood, M. (2016). *Corporate social responsibility and human resource management: A systematic review and conceptual analysis*. *Human Resource Management Review*, 26 (3), 181–197. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.hrmr.2015.12.003> [in English].
22. Ziabina, Ye., Kwilinski, A. & Belik, T. (2021). HR management in private medical institutions. *Health Economics and Management Review*, 2 (1), 30-36. DOI: <https://doi.org/10.21272/hem.2021.1-03> [in English].
23. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
24. Kovalenko, E. V. (2016). Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm upravlinnia korporativnoiu sotsialnoiu vidpovidalnostiu [Organizational and economic mechanism of corporate social responsibility management]. *Visnyk SumDU. Seriya "Ekonomika" – Bulletin of SSU. Series "Economics"*, 3, 27-38 [in Ukrainian].
25. Letunovskaya, N. E. (2013). Rol sotsialnykh innovatsii u diialnosti vitchyznianykh pidpriemstv [The role of social innovations in the activities of domestic enterprises]. *Ekonomichni problemy staloho rozvytku: materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, prysviachenoї pamiaty prof. Balatskoho O. F., m. Sumy, 24-26 kvitnia 2013 r.; zah. red. O.V. Prokopenko – Economic problems of sustainable development: materials of the International Scientific and Practical Conference devoted to the memory of prof. Balatsky O.F., Sumy, April 24-26, 2013; Zag. Ed. O.V. Prokopenko. Sumy: SumDU, 2013. T. 2. P. 125-126.* [in Ukrainian].
26. Letunovskaya N. E. (2014). Upravlinnia efektyvnistiu sotsialnoi infrastruktury promyslovykh pidpriemstv u suchasnykh umovakh [Management of efficiency of social infrastructure of industrial enterprises in modern conditions]. *Ekonomichniy visnyk Donbasu – Economic Bulletin of Donbass*, 1, 139-147 [in Ukrainian].
27. Makarenko, I. O., Bondar, A. V., Goncharenko, O. S., Yelnikova, Yu. V., Evdokimova, A. V., Zhigley, I. V., ... & Shevchuk, V. O. (2020). Korporativna sotsialno-ekolohichna vidpovidalnist ta partnerstvo steikholderiv zadlia staloho rozvytku: monohr.; za zah. red. I. O. Makarenko [Corporate social and environmental responsibility and partnership of stakeholders for sustainable development: monogr.; per zag. Ed. I.O. Makarenko]. Sumy: SSU. 260 p. [in Ukrainian].
28. Pimonenko, T. V. (2011). Korporativnyi sektor Ukrainy: tendentsii rozvytku ta osoblyvosti vplyvu na dovkilia [Corporate sector of Ukraine: development trends and features of environmental impact]. *Visnyk Berdianskoho universytetu menedzhmentu i biznesu – Bulletin of Berdyansk University of Management and Business*, 1, 43–47 [in Ukrainian].
29. Pimonenko, T. V., Pimonenko, T. V. (2012). Teoretyko-prykladni aspekty motyvatsii ekolohichno orientovanoho korporativnoho upravlinnia. *Sotsialno-ekonomichna*

- motyvatsiia innovatsiinoho rozvytku rehionu: monohr.; za zah. red. O. V. Prokopenko [Theoretical and applied aspects of motivation of ecologically oriented corporate governance. Socio-economic motivation of innovative development of the region: monograph.; for general. ed. O. V. Prokopenko]. Sumy: Sumy State University, 480-492 [in Ukrainian].
30. Sager, L. Yu. Modeliuvannia ta optymizatsiia protsesu upravlinnia vnutrishnimy komunikatsiiamy pidpriemstva: metodychnyi pidkhid [Modeling and optimization of the process of managing internal communications of the enterprise: a methodological approach]. *Naukovyi visnyk UzhNU Seria: Ekonomika – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Economics*, 2 (50), 218–222 [in Ukrainian].
 31. Sager, L.Yu. (2017). *Upravlinnia vnutrishnimy komunikatsiiamy pidpriemstv: teoriia, metodyka, praktyka: monohr.* [Management of internal communications of enterprises: theory, methods, practice: monograph.]. K.: Vyd-vo “Tsentri navchalnoi literatury” – Kyiv: Publishing House “Center for Educational Literature”, 196 p. [in Ukrainian].
 32. Chigrin, O. Yu., & Pimonenko, T. V. (2011). Ekoloho-ekonomichni aspekty vprovadzhenia suchasnykh instrumentiv ekopolityky v korporatyvnomu sektori [Ecological and economic aspects of introduction of modern instruments of ecopolitics in the corporate sector]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoho universytetu derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy – Collection of scientific works of the National University of the State Tax Service of Ukraine*, (1), 602-614 [in Ukrainian].

Статтю отримано 2 листопада 2021 р.
Article received November 2, 2021.